Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1925 шера денз ◆ ЕРА, 14 ЯНВАРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 6 (5572). ◆ Мах 3 кеп.

Нохч-Гіалгіайчен юрта боахамс къахьсараша, берригача советски паха а санна, хьинаре болх бу КПСС XXVI съезда историческьи решенешь, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя новкъоста Л. И. Брежнева указанеш кхоачашъяра тІехьо. Шоай декъар лоархІ пар юртбоахама продукци ма могга дукхагІа иккхар, продовольственни программа толаме кхоачашъяра шоай низаш тІаухийт.

Цхьайтталагіча пятилетко хьалхарча шера республіяна колхозошен совхозашен дукхагІа даьнкхад ялат, дулх, шура, тха, фуаш, коартолаш, тхьамка, кхыйола юртбоахама продукташ. Кхы а доккхагІа декхараш кхоачашде делаш ба юрташкара къахьегамхой пятилетка шоллагІча шера.

ЮРТАШКА КЪАХЬЕГАРИЙ ДОККХИЙ ДЕКХАРАШ

Хіаза боахамашка хургболча хьункъама лард йоллаш боадк Къаьстта Йоаккхо е сзаш да ялат дукхагІа доаккхилга. Хіана аьлча из дукхагІа даккхарах тийна хургда хьайбай боахам айбелга а. Уьх шера соахкарчул кІезигагІа доацаш ялат гулде деза да, цох эзараш тоннаш хьажкіаш хила сза 25 центнер гурахьа дийна ялат даккха деза хіара гектара тіара, хьажкіаш 30—35 центнер Кхы кІезигагІа лоархіам болаш дан шекара свеклаш, бальдвараш, гидуургаш, сом, кочеаш йоахилга алсамдаккхар. Уж декхараш кхоачашдара ма могга лаккхъе сза лаьтта леладара культура, дикагІа пайда эца беза органически минеральнийн удобренеех, хаоттам аьттув боацаш хулга чоте а эпаш хіара колхозе, совхозе, районе, кхыметтел хіара юртбоахама культура хьанъехьа къоастаде деза производства лакха эффективность хилийтар, ялат, кхыйола культураш дукхагІа ялар а паччахьалкхенга йохкар а іалашдергдола гІулакхаш. 1982 шера ІІадоладе деза ялата культурай керда прогрессивни технологеши сорташ юкъедоладелга.

Лоархіаме да гурахьа дийнача ялаташта шиг ханнахьа подкормка яр. біьвста діаоаргйолча культураштА лаьрхіа кхашка дукхагІа ширдаьнна кхо дахьар. Къаьстта йоакхо е еза біьвсти діаде фу кийчдера, из лаккача кондицета діакхоачадара. Мел эшча боараме кийчъе еза гербицидаш, оасарца, юртбоахама культурай лазарашцеи царна зене йолча хіамашцеи къонсам лоаттабара эша нхыйола молхаш.

Ловдам боацаш цхьаккха хіама дац Іай деча балхашта юкъе. Бакъдо, керттерчарх пеІ да біьвстан балхаш дара техника кийчъяр. Республика колхозаштеи совхозаштеи юкъе шерра социалистически ях йаржай Сунженски района механизаторашца діадоладь юртбоахама машинашта ремонт яр йаллача хаьвал хьалха чакхдаьхкара гІулакх хьал а лаьца.

Декхар сенах латт аьлча, из латт хьалхарча квартале юртбоахама техникана ремонт яра план кхоачаш а тІеккхоачаш а арах. Эггара хьалха сихде деза біьвсти эшаргйола удобренеш нкашка ехкилга, юртбоахама культураш лорав машинаш, лаьттан обработка ешн хіамаш діаоаьвш йола техника тоаелга. Юртарча инженерин служба декхар да юртбоахама техника кийчъяра хьакъехьа тІаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашделга.

Партийни комитеташа, юртарча коммунисташа, боахамий культалхоша, специалисташа. Госкомсельхозтехника дукхагІа тернан тІабахийта боагІа техникана ремонт еча къахьегаш боахкараштА болх бе аттагІа хургдола хьалаш хьакхоллара, эшача запасной оатхалашца уж іалишбара.

Іа іалаьмате бехкокхаме хі я хьайбаш леладерашта. Хьайбаш йоа тІара оалхазаранш іангара дахарах совгІа уж декхарийла ба цар продуктивность айс, хьайбай продукци дукхагІа яхиха а паччахьалкхенга йохка а.

Хьайбаш леладеча керттерчар — уж тоъал дикача доакъаращца іалашдар. Цу хьакъехьа республике хьакхелад дика хьалаш. Доакъаращца къестаду ИЕЛ эша лаьтташ, царца дукхагІа кул хиш дехкараш, дукхагІа юкъехкхь органически минеральнийн удобренеш, доакъар даккхар дукхагІча колхозашкеи совхозашкеи ше къаьстта отрасль а ях діаоттадаьд.

Хіаьта а цу торонех массамахьа а боаггІача тай пара вайла эшаш. Гудермеески, Надтеречни, Ачхой Мартановски районашца ло віаштІехьдаьккхад хьай баш іангара доахилга

Дукхача колхозашца совхозашца хіама а іалашдац доакъара культураш нийса віаштІоккхІа, пара ма лаьрхіа діаньоттадеча даьттаех дика пайда эшад, доакъараш діадийначеи кийчдеча дикагІоаа технологеш минеральнийн, из бихьан долаш хьайбай боакам доакъарашца биаза іалашбан. Цу кхоачашдоацарий уйла хіамзле а е а уж ихы ца хилийта а доакъарийла ба колхозийн совхозийн мугІаьдой, спецалисташ.

Іан аьмалахьь да деза балхаш шеарле ланхи йолаш дарс дика лард йолларгІа кІеллейн шера да за ма доагІаргІа накъадаьхе вьина Нохч-ГІалгІайчен къаьхьегамхоша тІийду доакхий социалистически декхараш сийлеца кхоачашдара. Из дитаннаба деза юртарча кІара къахьегамхочо.

ШУ ДИКА ДІАДОЛАДАЬД

[illegible]

Шоай хьанарг пиш ехкоца [illegible] Шубина діа [illegible] «Заьлбийнфьо» [illegible] Хіа ретта [illegible] ІІІ [illegible] Ирзо [illegible] 100 [illegible] ІІІ [illegible] Дешарг.

«Заьлбийнфьо» [illegible] Дудаев [illegible] Ирзо [illegible] Ирзо [illegible] Ирзо

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ ЯККХАРА ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ ПАЙДА ЗЦА

Дикал лакха йолча кхачан продуктаца хадаиза хилхIалашдаро дIадех юрта боахамо я дукхача ихыча отрасленца а дика болх белга. КПСС XXVI съездо дайза даргдоаца лаьрхIар кийч а ях. ихе шера плана юкъе продовольственни программа хьолга. Новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК полбрьски (1981 ш) Пленуме ийлар: «Из хайна программа оттаьлга доккхача лаькъе творчески гIулакх да, хIаьта, къайлакхаьа эшаш, чоалхане а да. Цо цхьана ваагIаргIоха деза юрта боахамо шийна чура, цунна гIулакх деча промышленности, заготовкай продукци дIаоттаяь лоиттаечара, чакхйоахачара, дIа-юха кхухьачара, торговле нисаш».

Кхачан программа IалашьIара парте хьалхашка уттадеча декхарех лаьца дувцаш 1981 шера декабрь — бетта хинача КПСС Нохч - ГIалгIай обкома IV пленуме белгалдаккхар XI пятилетке республике дулх доккхилга 22 процентн шура йоккхилга 12 процентн лакхде делилга.

Хьайбай продукци алсамъяккхара эгIара хьалха хилила даргдоацар да доакъар. Цу гIуланха хадаиза теркам тIалоаттабу Малгобекски района «Кавказ» яхача совхоза культалхоша а партийни организаце а. Доакъар IалашдIара совхозе лаьрхIа отряд вIашагIьелгай. Цунна культалде хьожаваьв балхах дика кхеташ вола коммунист Н. П. Бухаров. Доакъар IалашдIеш хиначар балхацара безам совбаккхара моральни а материальни а стимулех лерттIа пайда а эшаш шерра социалистически яхь а боаржаяь балхаш даьд. Партийни кулгалдела IалашдIара партгруппаш депутатски посташ вIашагIьехкалр хIара участке. Доакъара бала шерръяра кхы тIа а резерваш лохаш болх бир оаха дIадахача шера. Цу гIулакха боахаме рапс дуккхаIа дIайийнай. Хиаз цо дIаоаца 200 гектар совгIа лаьтта. ЧIоаIа пайда душ культура я из. Цо торо ду бIаьстан юхьхье а гуррахьа а хьайбашта мел эшаш йолча бацIара масса лоаттас. Цул совгIа из чуйийначул тIехьаIа силоса лаьрхIа хьажкIаш дIас а вIашагIьехдоал тхо. Совхозо рапсах 1000 тонн совгIа силос чуеллай. Из хинача кхашка шоллагIа дIайийнаяр хьажкIаш соян. Дика хьувкъам кхебаьв тха боахаме пу культурай а. Масала. 1700 тонн хьажкIай бацIара масса чуийцай, соян — 600 центнер.

1981 шера гурахьа кхы а дуккхаIа дIайийнай оаха рапс — 230 гектар. Iангара даьннача хьайбашта бIаьстан юхьхье даа шоптта доакъар хуттда цох. Цул совгIа доьнгара лаьрхIа ялаташ дIадувргдола лаьтташ а хIанзе а аьхад тха боахаме.

Техникаца хьокхалургIоацаш бацIаш тIаьнна духа моттигаш я тха. Совхоза дирекциа а рабочкомана а цхьана партбюро лаьрхIар ну гIулакха боахаме болх беш бола мIа нах оаргIбаьа. ХIарадеш дIадилар мангалца хьаьна а ваьна. 300 килограмм йол общественни хьайбаш ялаба дIачулуьца. Цу гIулакха лаьрхIа суббот-ваьнаш воскресниваш дир оаха. Иштта массава а оаргIаргIалар бахьаш долаш тIехдика йолча ваьла 50 тонн IалашIир.

Дика къахьегаш хилар дIадахача шера № 2 йолча бригада доакъар IалашдIеш баранн. Шоашкар масал а гойташ болхбирII. Бакчина, И. Мутиева, Н. Гамилова, Н. Долгова, кхыпар Царех хIаранн тIехкхоачашIора смения нормаш.

Укх Iай сагота хила на дезаш совхоза хьайбашта мел эшаш дола доакъар IалашдаьдI оаха: план 7.46 тонн йолаш 1050 тонн йол, планагIа йоагIачул кхозза дуккхаIа сенаж — 1000 тонн, иштта сиЛос, на, кхыйола доакъара культураш. Соахка хиначул дуккхаIа да тхога концентрированни доакъар а.

ГIулакха ихьа оаргIув мара ян доакъарий кхоачам вIашагIехьбаккхар. Бокхи лоаргIам болаш да кхом беш уж хьайбашта дуадар. Массе а оаргIоранья дика Iай уж кхоабилга вIашагIехьдаккхар Совхоза администраце, партийни организаце на хаддаш терко ю цу деша а.

Болх беш я совхозе трануспаш ю агрегат. ДикагIа хьакхаргдолча тайпара кийчдеш тел хьайбашта дIалуш дола доакъаьраш. ЛерттIа вIашагIехьдаькхад совхозе Iай жа кхоабилга. DIадаха шу а дика чакхдаькхад жа леладераша. ХIара бIаь жийна тIехьа 104 IахIар ихебаьв пар. БIаьстан юхьхье даккхаргдолаш оархIе даьцад совхозе 2100 жерч. Жа дахкача хана кийчо еш ба уж. Совхоза жа леладерин коллектива культалдеш ба коммунисташ ферма заведующи М. Н. Темирбиева зоотехник Н. Н. Мезини.

Хьакхарч ебалра декхараш кхоачашдаьд совхоза хьакхарчий ферма коллективо а. Хиаз укхаза Iай кхоабаш я 250 керттера нана хьакха. Планах даьрхIачул 50 дуккхаIа я уж. Иштта планах даьрхIачул цкъан ахаззен дуккхаIа я укхаза яхна хьакккхарч а. Зоотехникаша оттаьнча рационах леладу уж Iай кхоабилга.

Доахан леладу ши ферма я совхозе. Во лелац укхаза Iай доахан ихабара гIулакх, зоотехнически нормаех доагIача бесса тайп-тайпарча доакъараша кхоаб уж хьайбаш леладераша. Цхьабакъда, дIадаьдьнача шера шура яккхара а из йохнара а декхарех лоаргIадаьдан тхо. Цун керттера бахьан да боахаме зоотехнически, къаьстта племенной болх ледара леладаьлга (дукха доахан IаьхIар дисад), дуккхаIдола доахан бруцеллез долаш хилар а. Хиаз уж кхоачамбоацараш дIадахара а совхозе доахан леладелга тоадара а паькъаш белгалдоахаш ба совхоза специалисташ партийни организаце хьалъленца. Цу даькъе шоашта хьалхашка латта декхараш иштIаьла долга кхетадеш я кердача шера уж: кхоачамбоацараш дIадахара хьайбаш леладерий коллектив оаргIа а боахаш, IагIерттта бIаь бе а дага я партийни организаци, администраци.

Г. КОВЯРОВА.
Малгобекски района «Кавказ» яхача совхоза партхома секретарь.

Дукха ха я П. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьхта чанхдоахача заводе № 43-2 йолча установке оператор а йолаш Булатова Амнат Эльмерзаевна болх беш йола. Цо лаьрхIа а хьаькъале а лелаш технологически режим, хIаьта дог раьла долаш дIаповаьнйт ший опыт къонаш мехкдаьхта чанхдоахарашта.

СУРТ ТIА: А. Булатова.
З. БАТЧАЕВА сурт.

Аргунски «Пищемаш» яхача заводе йоккха опыт йолаш болча болхлоех цаI лоаргIаш ва топарь-инструментальщик Загорский Степан Николаевич. Из сий дола къаьна болхло дикагIавола рационализаторн кагIрхой хьехамчен лоаргIаш а ва. Ший смонни нормаш 115 — 120 процент массаза а кхоачашъю цо.

СУРТ ТIА: С. Загорский.
З. БАТЧАЕВА сурт.

ХЬАЛХАРЧА ДЕНОШКЕ А ДЕНЗ ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГА

Цхьайтталагlча пятилетка шоллагlча шера къахьегама вахта дIайоллеснай 1982 шера дола доакхий социалистически деза йраш тIа а йIдеш, керда къахьегама толамаш дахи лерхI Нохч-ГIалгIайчен производственни коллективаш, укх шера план толаме кхоачаш тIехкхоачаш дра шоай торонаш оаргIаргIьаьхай. Цу гIуланха мел эша хьалаш долаш да, из кхоачашдера елла лард во ий. Индустре, юрта боахама, халнъа боахама кхыча доаньой болхлоштта цхьайтталагlча пятилетке хьалхара шу аттагIларех хиннадеце а, керрагача доакъоша толаме кхоачаш тIехкхоачаш йир еррига керттера заданеш, хаддаиза производстна эффективности балха дикал ланх а еш.

Массе а меттиг дина опыт йоаьий йоккхийн бехкхоахамен заданеш кхоачашъяра, хаддаиза творчески къа а хьегаш, кердадараш лехара, нийслу халонаш эшаяра, хьалхалаттарий опыт шерагIа йоаржаяра даькъе. Из бахьан долаш Нохч - ГIалгIайчен индустре болхлой вIоштIехьдаьдар продукци маьхала лиихара шера план тIехкхоачашъе. ПланагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхар 18 миллион гарггача сома маьхо тайптайпара продукци, заданеш совгIа маьхала йоккха лерхIаш хиннар 15 миллион сома маьхо мара йоацача.

Производственни программа керттерча производственни хьокхамашта кхоачашъяьй индустре лоаргIамегIа долча доаньой мехкдаьхта, мехкдаьхта чанхдоахача, газовн, энергетически, машинашъеча, гIишлошъеча, кхочан кхыча коллективаша. Мехкдаьттеи газн, электроэнерги лиихарн, мехкдаьттахиме продукци, мехкдаьттааппаратураш, тракторни прицепаш, кIир, хIаьта иштта цхьайола кхачан продукташ арахецара шера план тIехкхоачашъяьй.

Республикерча мехкдаьттахоша планал совгIа даьккхад 43 эзар тонн мехкдаьттеи 52 миллион кубически метр газн.

Бахачи наха эша товараш дуккхаIен дикагIен арахецара тIаерзаяь мероприятеш чаих а йоахаш, республикерча производственни коллективаша арахийцар 82,9 миллион сома маьхо культурно - бытовой гIулакхаштеи коа-картеи эша товараш, планагIа арахецда дезаш хиннараш 82,2 миллион сома маьхо мара доацача.

Шарикови авторучкаш, радиоприемникаш, мебель арахецара план а толаме кхоачашъяьй. Еррига республика хьайийча культбыта товаравш 1980 шера арахийцачарех 8 процент дуккхаIа хилар Эгiара дуккхаIа уж топираш арахийцарех я радиотехнически завод — 9 процент, Г. Ахриева цIерагIа «Электроинструмент» завод — 11 процент, Миллеховха предприятеш — 11 процент.

Шера итогаш хьахьоих

Грозненскі ремонтно - механическі завода дуккхача болхлоша деккхараш тІаийцад Нохч - ГІалгІайчен автономе 60 шу дузен из ший доІамагІа Россеца юкъеяхь 200 шу дузен цІейш хьагІаьхачалехьа цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шин шера задаш кхоачашъе. Царех цаІ ва мехкдаьтта оборудованеча ремонт еча участнера токарь, коммунистическі къахьегама ударник Манов Анатолий Васильевич.

Ше тІаийца деккхараш дикка тІехиховчашдеш ва из. Цхьаккха смена діаладийтац ца норма 130—140 процент кхоачаш ца еш. Цудучьа діадахача шера план ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь, укх шера шоллагІча квартала чотагІа къахьегаш ва Анатолий Васильевич.

СУРТА ТІА. токарь А. Манов.

П. ПЛИЕВА сурт.

ЭКОНОМИКА ПАЙДА БЕШ ХИЛА ЕЗА

ХИМИКАША ІИЛМАХОШЦА ЦХЬАНА ДУ БАЛХАШ

КПСС XXVI съезда решенеш йизза кхоачаш а еш. Грозненски химически заводе дукка балхаш ду производствана халдаіза интенсификаци еш, процессаш эргйоахаш, іилманеи техниканеи карагІдийнараш производствана юкъенхувлаш, оборудованеча модернизаци еш, хьалача балхашта механизаци автоматизаци еш. Уж деррига балхаш тІадерзадаь да производства эффективности балха дикаи лакхъпра.

Тха предприяте віашагІа а ехкаш балхаш деш я инженерно - технически болхлойи новаторийи творчески коллективаш. Болх беш йола производташ кІоаргагІа йовзара тохкамен опытнии балхаш даьд. Ваи Даьхен а доазол арахьарча мехкий а іилманеи техниканеи карагІдийнараш довзийташ йола технически информаци іомалий, шерра дегІакхийлай рационализаци изобретательствоп.

Уж балхаш дарах керда мощносташ юкъе а ца йоалаеш арахецаш йола продукция цІеларІча пятилетке 31,1 процентн иттлагІча пятилетке 11,7 процентн дегІаера. Къахьегама овсарле ийсларІча пятилетке 45,5 процентн иттлагІча пятилетке 28 процентн лакхъелар.

Творчески разработкаш, іилманеи техниканеи карагІдийнараш, дикагІйола опыт шерра юкъенхувларах кІоагІа пайда боаг производствана. Кийча а яь, чакхйоакхаш латт 95 процентера кхаччалца долча пропилена концентрированн ергйола схема, проектах е езаш йола концентрированн 45 процент мара йоашча. Из бахьан долаш шозза боккхагІа хилар установка низ, тоеслар алкилированеи процесс, кІезигделар продукци хьаеча діадохийташ дола бензоли катализатори.

Центральни заводской лабораторе цеха коллективаца цхьана тохкама балхаш дарах эрганаккхай бензола алкилированн яра процесс, лоархІамегІа йола продукци дуккагІа арахеца йолаяьй, кІезигьеннай діакъесташ йола отходаш.

Уж тІехьарча хвна кумола окислени сечи хьахиннача продуктана ректификаци ечен агрегатий оарихингашта реконструкци яьй. Цу гІуллакхо агрегатий кьахьегама овсарле 20—30 процент лакхйир. Из толам бьккхар ер А. В. Кудринский, С. Н. Сидяков, Н. М. Давыдов юкъеваоагІаш йола творчески коллективе. Реконструкци яьй пиролиза пийшка, гІаьхьта нитт тоннагара 13 тоннига [illegible] дуккагІа бийдал [illegible] хецарІйолаш. Этана пиролиз яра процесс а карарелаьй, из торо хулийт бийдал [illegible] этилен хьакъоастадг. Пиролиза пийшкий итурш [illegible] йолча моттиг діа а ботаьн болх бе доладийтад [illegible] ньгутиализаторашц, из торо [illegible] гІаьхьта 8 тонн ца [illegible] Ша кердадер производствана юкъедоладеча, къахьегача овсарле лакхъяра тІехьа балхаш деча дукха къахьийгар предприятте специалисташа, центральни лабораторе - болхлоша Г. Г. Еремеевас, Е. Б. Фридас, цехий кулгалхоша А. В. Слипченкос, А. А. Архипова. Цар пиролиза процесс эргалкхарах шозза лакхъелар этилена полимеризаци еш агрегатий къахьегама овсарле, сушильни агрегатий къахьегама опсарле 2—3-зза дуккагІа айелар.

Полиэтилена производство эрга а йоаккхаш шерръра хьинаре дакъа лаьцад завода специалисташа Л. А. Шилова, Ю. Н. Казюпас, В. Г. Кальной, Н. Н. Тимофеева, З. Х. Чингариева, Ю. П. Козлова, кхы дуккхачар.

Производства эффективность лакхъяра навкъаш тахкара заводо айхха бувзамаш лоаттадаьд іилман техническі проектнии институташца.

«НИПИнефтехимавтомат» института Грозненски филиалаца цхьана предприяте специалисташа боккха тохкама болх а беш, полиэтилен хьахилийтара йолча процесса опытно - промышленни тохкам даьд, иштта балхаш даьд полиэтилена ассортимент шерръра, шоай хила езаш йола свойствашца йолаш йола керда полимерни материлаш хьахилийтара тІадерзадаь.

Арахеца продукци дикагІа хилийтара лоархІамегІарча факторех цаІ я технически прогресс сихьелга.

Надолеш [illegible] дикаг хилар бухсоцца тийша да берригачв балха дикалах. Цунна дувзаденна [illegible] дикаг йолаш продукци арахецара тІехьа латтабеш боли нъовсам іалъмата бинах морально политически лоархІам а хинна діаттаб тха предприяте. Ну даьнъера берригача болхлоша, инженерно - технически болхлоша та тІелатташ бола бехкхкам айбаьб, цар лакхъ лоаттаду шоай заводской марка сий нъовсам лоаттабу кхоачамбоацарашца, хаддаиза уж тІаьнхача гІерт прогрессивни технически решенешта, производство эргаяккхараи віаштІехьлькхара.

Цу гІуллакхах доккха беркат дьинад предприяте коллективана. ИйсларІча пятилетке керттерча ялх тайпарча продуктана, из пятилетка чакхйоалача хана заводе ергйола арахецача продукцех 78,3 процента, иттлагІча пятилетке ахы а кхаь тайпарча кала Знак хьожайир.

Арахеца продукци дикагІа, изделена паччахьалкхен дихилийтар технически прогресс яра, цу даькье аналитически тІаьхьожама автоматизаци яра, шерра хроматографи юкъейоалаяра, продукце дикала тІаьхьожам лоаттабара йола комплексни система ийч а яь юкъейоалаяра, цехашта юкъера социалистически яхь кхетаме віаштІехьлькхара.

Производства эффективность лакхъяр, торонех бизза пайда ийбар, іилман - технически прогресс яр боккха лоархІам болаш хилар кхетадеча тха предприяте коллективо вай республике эггара хьалха діайолайир. «ХІара балха денна — дикала Знак» яхаш девиз а йолаш йола социалистически яхь.

Тха предприяте шерра дегІаук рационализаци изобретательствон. ИттлагІча пятилетка шерашка производствана юкъейихьар оаха шера 6,6 миллион сома пайда луш йола 3570 рационализаторски предложении бІаь изобретении. Иштта балха юкъейоалайир шера 3,5 миллион сома пайда беш йола 100 организационно - технически мероприяти.

Діадахача шера завода коллективо чакхьяьхар халкъа эшиш товараш дуккагІа ара а хецаш цар ассортимент шерръра мероприятеш. 1980 шерарчул 70 процент дуккагІа арахийцар уж соахка. Из бахьан долаш хинна пайда 224 эзар сом да. Дедуктории вентагрегатий метте оттайир редуктор йоацаш йола электродвигателаш. Цо торо хилийтар шера 33 эзар сома пайда бе.

Дикка дуккагІа фенол хьакъестадергдолаш йола агрегат віашагІьелла йоалаш латт тха предприяте, цо віаштІехьдоалийтаргдо планагІа лаьрхІача тайпара фенол арахецила сихагІа дегІакхула. Цу мероприяте шера бІаь эзар сома пайда берга.

ХІанз унх сахьаьте заводе ергйола арахецача продуцех 79,7 процент ер паччахьалкхен дикала Знак болаш и.

Завода коллективе балха изоцца кхаьхьа хьахьонах БПСС XXVI съезда решенеш химикаша толаме кхоачашъ еш кхиар, уж ІІуйбоцца ба унх шера планн ІІаийца социалистически деккхараш шоаш ТІехьоачашдерзадаь.

П. ПЕТРОВ,
СССР 50 шу дилара діеригІча Грозненски химическі заводе инженер.

Дика дагадагІаш соца хІанз Сунженски районе XX партсъезда цІерагІча колхозе пенгазет мишта цІи йоаккхаш дар. «Колос» яхаш дар мот соца из. цхьабанъда дика дагадоагІа діадаха шу долалуш колхозе правлене коридоре из хьалтеха доаллаш хинилга. Цу тІа хоам бора колхозхой толамех, гучадоахар кхоачамбоацараш, белгалбоахар уж нийсдалийта нах, социалистически лхь лерттІа віаштІехьлькхара йоакхо ца ярах цхьайолча хана бехк боаккхаш бувцар партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта юкъе боагІаш хинна цхьацца нах. Цхьабанъда, газето гучалаьхха кхоачамбоацараш діадахар колхозе правлене, партийни профсоюзни

ЯХЬАХ ХІАМА ДУВЦАЦ

организацеша де лаьрхІачох дуоцаш хІама хилацар. ТІехьаро, шийна «тІадоацар» ледарах санна, иштта мара кхетаде йиш йолаш дац из гІуллех, діадаькхар пенгазет. Цунна метта хьалтеха хьасий бешамаш екъара колхозхой профкоме діаязбала безилга хоам беш йола объявлени біаргаийра сона цхьан дийнахьа.

— Хьан новкъа хинна, фу бахьан долаш діадаькхад пенгазет? — хаттар дича, лерттІа чулоацам болаш жоп дала маганзар профкома председателе О. К. Огурцовайца.

— Колхозхой балхах, социалистически яхьс хьалхалаттарех дувца, толаме къахьега нах тІахьеха йиш йолаш кхы а цхьа торо — радио я боахама партийник профсоюзни организацей кара. Цунах лерттІа пайда эцац. ДуккагІа йолча хана объявленеш кхайкаю, шоай балхах паггахьа къамаьл ду юрта боахама, школа болхлоша, хІаьта цхьа болча станичникаша пайда эц колхоза радиох шоай гаргера саг ваьча денца, цхьацца цІейца даькъала вувцаш. Цунца цхьана, социалистически яхьа итогех, толашагІа болча къахьегамхоех, цар балха опытах дувцаш хІама хилац.

Масала, дукха ха йоаццаш шурий фермаша баьча балха итог йир. Белгалбаьлар шура яккхара шера планаш дикка тІехиховчашъ дуккха доиркаш. ХІаьта яхьс котало Сазонова Полина Ивановнас ьшкар ТолашагІа болча доирнаех, ньс хьалхалаттачох хІама алацар радио йолла. ХІаьта е партийна секретара е профкома председателе цу доиркаш балхо ошатах а дуккаш, ихьбараш царна тІехьа яхе ьшна радио йолла тІехьийха балоро хьийбаш леладелга дегІадоаладаре дикка повнъостал хургдар.

Цунца цхьана, социалистически яхьа итогаш ца, ьшна ала йиш йолаш дац. Уж хІанхаьа ю Ферме е ньча производственни участие діа а яхе ньхьс котало ньхьха рашта ахчан премеш а діаду О. К. Огурцовас. Цхьа банъда, социалистически яхьс хьалхалаттарийц белгалбахара ІІулаьх цу тІа чаьхдоаг.

— Ихьа итогех ца а дийр диктоната діаде, цо радио йолла диагІбо ца нахах дуо царгдоаш, аьлодар [illegible] цхьа ньхьхоа парийна секретара Цхьабаьлда, ца до нарогІаьлаьлар сона. Дуккха ваьдоа ІІулаьхьш доаш — [illegible] Огурцовас.

Кхаьаьл хилар ер ца [illegible] ийрий ферме [illegible] ца А. Тюлюпова а.

— Ешта, пиртала итогех [illegible] ньхьс котало [illegible] ца ІІе [illegible] ферме [illegible]

— Лурчьа [illegible] ферме ер ю. [illegible] ньгІ [illegible] А. Тюлюпова.

НьгІца ньгІча, оаьнцаьсе [illegible] морально белгалбахара. ДиагІйола балха [illegible]

А. ЭЛМАРИН.

Доазол дехьара

КАЛЕЙДОСКОП

ШЕДЕВРА ШОЛЛАГІА КХОЛЛАР

Шу гаргга ха я итальянски реставраторашца Санта-Мария делле Грация яхача монастырера Леонардо да Винчеца ціи хезача «Тайнай вечеря» яхача произведене тІа болх беш бола. Дукхача шерашка тІадиза кхоора діадаькхача царна гучадаьлар хьалха довзаш ца хинна тІамаш. Масала, Христосен шийтта апостолен фигурашта тІехьашка бьде хораш хеташ хиннараш хилар хоза дега гобеленаш. Біаьшерешка ца гуш хиннача ніала оарихингаш тІа гучадаьлар апельсина дакъилгаш, цедай йисте гІолла долха дошо гомаш. Аьтта оагІорахьа йистерча апостола модж, гуча [illegible] даллара, хьалха дуккха а леаагІа хиннай. Из «Віаьхьешцай» XVIII біаьшерене картина тІа болх баь реставрораш терко йоацаш хилар бахьан долаш.

Из фреска тІайолча пена хьал миштад хьеж йиш йола пробор латт монастыре. Дукен шоллагІча тІема хана бомбаш етташ хІама данзар цунна, бакъда, укх тІехьарча шерашка эттІа аьлар ТІехьтІехьа дуккагІа лелаче транспорто ю вибрации батьан долаш да из. Оттаьлй лаьрхІа кондиционераш. КІезигдукха дьа а лорадергда цар картина йоккхача города біехача фох. Деррига балхаш чанхдаха лаьрхІад ихо шу даьлча. Цул тІехьаГІа снйлахь-воккхача итальянца кхоллам гурба вайна 480 шу хьалха цо хьа ма кхоллара.

ТЕЛЕ ЯХАЧА ІАМА ТІА ЯЬ ЭКСПЕДИЦИ

1981 шера сентябрь беттА Конго Халкъа Республика джунглешка Теле яхача іама районе яхар экспедиці... динозавр лаха. Из экспедиці віашагІйоллар бахьан дар цига бахача нахах дукхагІчар динозавра тара леста ца довза хьайба дайнад шоашта яхаш тешал деш хилар. Цар оал цох «мокеле-мбембе».

Экспедице хІама гучадаккхаиза. Ваи хана, уж 60 миллион шу хьалха дайна хьайбаш долаш хилар боккъонца бакъдеш дола тешал лаха маганзар цунна. ХІана аьлча, экспедице доакъахоша, хетаргахьа, «мокеле-мбембе» яр тхона йийнар, цо массехкалла ль гІар а хезай тхона яхар иштта тешал лаьрхІа йиш йолаш дац. Экспедице кулгалхочо журналисташка аьлар, джунглешка даьхача дукхача суртиш тІа я ца йовза са доалла хІама. Бакъда, сурт даккха хьалаш дика ца хилар, из фий къоастаде віаштІехьа далаиза.

ХАРПАХЬА ЛЕЛАР — САНТА КЛАУС

Уж леношка лондонски суде дувцаш дар Кингсуай ихача улица тІа общественни порядок толхарах дола доаш. Бехке барий гІаьда тІа ваГІаьо шиь Санта Клаус. Уж віаштІелетар діа хьа ухача нахо хьалхашка лоаьлортош йохача приплакаша хьалхашнара мотт ер а ьлайна, хІаьта лукхх ха а йоаккхарьер шоайца міиш еш, нагахьа санна полиці : ньхе пьинесаеле.

ХІара хаоІахьа [illegible] ийна [illegible] стеолчийай 50 фунт. Под а теха судехочо аьлар: эггара ха лаьгІа дар да, шоай [illegible] боацаче ІІулаьхьаца ді [illegible] ца хилар.

Кубина, Никарагуана, Гренадана Іотхьам барен кхерам тІатувсарен кампани діахо чІоагІъеш я Віашагіккхийтта Штаташ Пентагоно нийчъльй Центральни Америке а Карибски бассейне а Куба «юхаувзара» плонош, цу плане лаьрхІа я цу мехкашта дуьхьалара нарательни акцеши Сальвадора дуьхьалара интервенціи.

Пренса Латина яхача кубински информационни агентства терхам тІабохийт Куба «юхаувзара» 20 шу совгІа йолча хана лоаттаеча экономически блокадана ікхы тІа тІема форда блокада оттаеч іІертош Кубацара ІІуланхаш хоалодайтар духьа регионерча кхыча паччахьалкхенашта чІоагІа Іотхьам баьра, контрреволюционни кубински группировкаш хьаллувцара леладеча ІІуланхашта.

Цу тайпарча ІІуланхашта чІоагІа духьала ба кубински къахьегажхой. Ерригача Кубе йолла ханах йолаш я республика коммунистически партеи правительствен политика хьаллоацаш йола митингаш манифестацеши.

СУРТА ТІА: Гаване митинг йолча хана.

Пренса Латина — ТАСС сурт.

АПН комментареш

ЕВРОПЕРА ТІЕМА ДУХЬАЛАРА БОЛАМИ ЦУ ХЬАЪЪЕХЬАРА ЙОККХИЙЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИЙ ПОЗИЦЕШИ

Ший масштабашка, хІаьта иштта тайп-тайпара нах юкъесоаргА, цар политически идейни чулоацамга, ший формашка диллача 40-гІа шераш чакхдоалаш — 50-гІа шераш долалуш лаьтта дуней кердача тІема духьалара е 60-гІа шераш чакхдоалаш — 70-гІа шераш долалуш Вьетнамерча американски агрессена духьалара къовсам санна йолча тІом чакхбаьнначул тІехьаГІарча эггара йоккхагІа йолча выступленеел а тІехьаьнна, тІема духьалара ча болама хІанзара этап.

Малхбузен политически штабашка, пропагандан общественни мнения формированн ярех лоархІамеча центрашка шоаш шоашка хаттараш деш да тІехьарча хана тІема духьаларча уйлай низ чІоагІа совгІалар фу малан долаш дола, «реальни» е «йоккхача», политикина цун тІехьале миштА хургйола, цу выступленеел бухь миштА бувргбар, хІаьта уж герз хьаделга сихдара нурс ца хувцаш діахо яхьара кхерамо хургйоацача оагІорахьа миштА лостаергьяр, яхаш.

ВІалла духха ха йоацаш а тІехьа тІема духьаларча болама моастагІий саІехам беш бар шоашта, алхха Кьулбаседен Европа доцха доацача мехкашна мара дукха нах юкъе а оаш шерра иржац уж выступленеш, яхаш. Цу кІийлен тІа даттар континента протестантски Кьулбаседен католически Кьулбехьен віаши духьалъхара концепцеш. Вахаро тІаьІалгІахкийцар уж схемаш ЦІаккха а ца баьрхача тайпара шерра баьржар тІема духьалара болам ФРГ, Великобритане, Итале, Испане, Франце Цхьаькха а холуш йола «ГІайреГг» йисаш Малхбузен Европе антимилитаристски уйлаша діа ца лоацаш.

Къахьегамхой, кагирхой, кхалцьхьа шеррача боламах діаеттаду интеллигенце, іилманхой — физикий, химикий, биологий категореш. Масса нахьа а ніна болаш йоаГІа ядерни кхерама духьалара ер ийр болам іалъмате духьа нах хьалхолобаьй нейтронни горх хьаларан из діанийсдаран духьаларча Европера капиталистически а социалистически а мехкий біаьш болча ціи хенача культура дегІаеша кулгаш йолаьча лаьнгІе.

«Бокъонца боьна аьлантеташ» сихбелар, тІема духьалара выступленеш мелла терхам тІаовзаш яле а, Малхбузерча бахача пьхьа аьхха «ціоГІарч аьскхарца бе-ГІаьдьнна зІаммига дикъа» мара дац царна юкъе аьнна заявлени а яь шоай са теде.

Уж расчеташ нийса я е ГІалат лаьрхІа сзаш я хьагойт цхьайолча хьаддаха факташа. Иштта. «Эвенман» яхача бельгийски журналоьча опроса даннеша хьагойт, нагахьа санна 1980 шера цу мехка бахача нахах шоай территоре тІа американски керда ракетни герз діанийсдара духьала бараш 41,7 процент хиннабале. 1981 шера октябрь беттА цу ГІуланхха духьала бола бельгийцаш ахаиел совгІа хинна хилар. ХІаьта ноябрь беттА мехка бахача нахах кхо дакъа дича шин дакъа гаргга бараш хиннаб ракетий даькъерча НАТО решенеша духьала. Новзаш я ФРГ яьча опроса даннеш а. Цар хьаьхоьх цу мехка бахача нахах кхо дакъа дича шин дакъа 1981 шера октябрь беттехьа а американски ядерни герз Малхбузен Германе діанийсдара духьала хинна хилар. 40 процент болча малхбузехьарча германцаша дьинад, кхыметтел советско-американски переговораш дина чакхйоалеа а, из герз ФРГ ма оттадолда аьнна.

«Европракеташ» шоай мехкашка діанийсъяра духьала ба Нидерланде бахача нахах дуьхьа дуккагІа бараш, Великобританерен Италерен дуккха цох.

Малхбузен Европерча тІема духьаларча низ болча талгІе кІийлен латт эггара хьалха бахача дуккхача нахА шоа халкъий вахара тІаэтта тІа-тІа боккхагІа чулаш латта реальни кхерам кхетабеш хилдах. Ядерни тІема кхерам реальни хилар Малхбузехьарча европейцаша чолуш хилар соцдулар духьаьл США милитаристски ГІоздрашен НАТО тІехьарча цар союзникашен сихдаь герз хьаделга царна кагьорчаеш хилар бахьан долаш дац. Хьаргаьлаьь, ихы а чІоагІагІа ийнаи ю цу ГІуланхха американски кулгалхоша ГІанийча «довзуш техача ядерни тІемаь дестрийц (духьаьл Европана лаьрхІача), цар «предназначен» [illegible] «ограниченае» ядерни тІема плано, стратегически герз довзуш цитадара [illegible] кхера тІаийца декларацаш хьаьчаш ца дарО ЮСА [illegible] ратифицаци е ца хегар.

Иштта царех тарача ІІуланхаша.

ХІанзара тІема духьалара болам фухха дича а бодаш цхьан хана «тешаме» хиннича моллагІа а машара тІехьара болам «московски агитаторий ІІуланхаш да» эле кхайкадеш хиннача атлантически пропаганда стереотипа чу. «Москвай кулг» яхар дош доацар долга кхы а чІоагІагІа гучадоал, ньха антимилитаристски уйлаша политически партешта, парламентски фракцешта, малхбузехьарча мехкий политически аппарата, хІаьта иштта хІанзалца герз хьаделга сихдара тІехьарабарий тешаме инструмент хиннача массан информаце средствашта еш йола влиян боккъонца яьзача. Хьинарс баьржача болама хІанзарча этапа керда характерни башхало лаьрхІа еза тайп-тайпарча кераста кинзий вижаваша цунна юкъе шерра данза лоацаш хилар.

Дукха ха йоацаш шин мехка керте даттарашца Боннеа віашагІіхийт т а ч а хана, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьхьехьарча Совета Президиума Председателе Л. И. Брежнева кертагІдаьккхар: «Нагахьа санна тха партнераш шийна а оагІоно — Малхбузено а Малхбоалено а — Европера объекташта тІаьхьожаьдьча гаьна даьхара низ юкъера болча ядерни герз деррига тайпашта боккъонца отказ дара даькъе договор де кийча хуле, тхо цунна тІехьа да.

Боккъеаьдар аьлча, тхо яхача ГІертар м ийхера а Европа ядерни герзах — гаьна даьхара низ юкъера болчох а тактическичох а — цуьхьаккхар ма дий. Цунах хурьяр боккъонца йола «нулевой решеним», масса а оагІонна цхьатарра кийса а йолаш».

ТІема духьаларча болама лозуйташ зуьш меІ хиннарш а белгаш ца даьхьаьна барбац. Европа ядерни герзах цуьхьаккхара а цунах ешарш кхеравеш лоаьна яра а хьаьхьарча цунна хьаьхьа дехьа лоацаш діадахача дуккхадарашца Л. И. Брежнева пийка жоп ийна хилар.

Евгений СИЛИН.

европейски кхеравеш чІоагІъарш йола цхьана ІІуланхаш ягадарш тІехьарча Советска комитета председателе заместитель.

ИТАЛИ. Итале [illegible] тхьарча бера [illegible] ТАСС фотодокумент.

МЕХАНИЗАТОРАШ КИЙЧБУ

[illegible]

С. ЦЕМИХАНОВ,
«Малгобекский» комбайн заводе инженер.

Юбилеяшта накъадолхаш

ДЕШАРХОШТА — КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

КПСС XXVI съелда решенеш хІара дешархочоа дІаЙовлийтар — из декхар оттаду хІаЙа керттерчарех цаІ а лаьрхІа. Тха школерча хІара хьехархочо кхетаду, деш дола къамаьл лаьшаш чІоаттІа лоарХІамен хиша ца Іеш, ихьа моллагІча тайпара доацча я тІулакха хьаьхьха хиллар. ХІаЙа аьлча, парте белгалъль программа кхоачашъяра оаха хІара деша бечи балха тІа тха, хьехархой, дІатойта деза из болх лоарХІаме, чуловашм дина болаш, безам тІаттІорчболча тайпара ос тхоашта ховлга.

Бакъдар аьлча, буржуазни пропагандо хьадага а лувцаш дуйна ца хиша. ХІамаш бокъонца харцдеш йола фактор я ваІ советски бакъдар ше, Советски Іаьдал латтача шерашка духхьал цхьаьн Нохч-ГІалгІайчене вина йоккхий социально-экономически эрталонаш.

Хьалха фу ер вин крайг? Социально-политически даьхьа — бокъо йоацаьн Іалар тІалатташ, культурно-массови даьхьа йоалув-дешар ца ховш яр. Иштта тІехьаЙиса хиша ваІ крайг новзаргйоацча йоалаш эргаьнинаЙ Советски Іаьдал латтача шерашка. ВаІ республике хьалъхтар промышленноста гиганташ, социалистически чуловацам болаш ба ялатаьш бхедерн кьхьегам, хьахиниш керда тайпа советски саг, социалистически вахара хьисап. ХІаЙа йоазув-дешар ца ховш саг вац ваІ республике. Цу хІамаех латт хІара дешархочун коммунистически мировоззрени, цар патриотически интернациональни уйла хьахулаш йола чІоаттІа лард Іха школерча хІара хьехархочо бераш деша доладеннача хьалхарча денолка деиз парпа дуйц ваІ Даьхено доаха толамаш, советски социалистически вахара хьисап, чІоаттІуш дола СССР халкьий доттагІал.

Масала советски патриотизмаи пролетарски интернационализмаи дешаш дуйна ца хана Беркенхаева Жабраьила Мадина, Гаджиева Бексолта Аза, Шадмжева Васанбика Фариза, Шибилова Инаькъий Райхьашт санна болча ланхерча классий хьехархоша юкъедоладу къамий дешах дола Б. И. Ленина балхаш Іомаделга. Уж проблемаш белгалъю цар шоай балха планаш тІа а.

Школе чІоаттІа къоабалъеш я еррига школа а чуловаьнаш чакхйоахаш йола идейно-кхетама мероприятеш, масала, пионерски сборашь, солидарноста митингаш, тематически сайренаш, вІашагІкхетарашь: «ВаІ Советски вахара хьисап», «Ши дуне — вахара ши хьисап», «Из дидалнийта йиш яц», «Са Даьхе — СССР», хІаьта иштта лекцей цикладаш.

Дешархошта интернационалыни кхетам балара вуьнна болх бу школерча интернационалыни доттагІала клубо. Цун балха юкъе йоккха моттиг дІаЙоаш бепаша-политинформаторашна КПСС XXVI съедо хьакхайкаьлча советски машара инициативех, халкъийн доттагІалеи социалистически интернационализмаи бокхачча нисах лаьцна кІирасна цкъаьнна ешача лекцеша, беседаша. Политинформаци е кийчлуча хана КИДа кулгалхо йолча Фаргиева Абукара Елизаветас бераштА дІаЙовсийт машар безаш йола СССР арахьара политика, машара тІехьарча кьовсамхой вахарн тІулакхаш, кхыдола лоарІаме общественно-политически дешаш.

ВаІ мехка дика ловзаш ва Грузински ССР халкъа артист Кикабидзе Вахтанг. Хьалхарча ер ваІна вайлар «Орера» яхача цІи хезача гуржий вокально - инструментальни ансамбла солист ловзаш. Цун тІехьарІа ваІ цунна вІашагІкхетар дилар кино Гуржий киностуде даьхача духхьара фильмашка цо кхеллад ваІ хаьнарча новха сурт сибаташ. Къоьлта ваІна массанна а чІоаттІа ловзаш деза чу вийзаш цун «Мимино», ца цІи йолчо фильме цо кхеллаьхьа гуржий доаммашка дІаЙоаш деллаьчь вертолета летчика сурт-сибат.

Моллагіча фильме ше даькъа ловзе а, ньасташ ваи Вахтанг иллецара Кинофа хІара цун турпал иллеи оаЙаш хул. Цу тІулакхо а чІоаттІа тІаупл цун турпалашта ваІ безам. ХІаьта турпалашца бола безам, ваІна ма харра, бувзалу цу турпалий сурт-сибаташ кхоллача артисташца.

ХІаьта Кикабидзе Вахтанг город Грозне хьаша ца — хІаьта цо концерташ ду Грозненча паччахьалхен цирке.

СУРТА ТІА: В. Кикабидзе.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Кердадараш, событеш, факташ

ТАШКЕНТЕРА текстильни музей

Дукха ха йоацаш Ташкентерча текстильни комбинате хьайиллаЙ цун ах бІаь шу чуловацача историех дуйцаш йола экспонаташ чулатта музей. Уккала да предприяти хьалъарах а хьалхарча шерашка цо бьча балхах а дуйцаш дола сурташ. Цар тІа балъта оахкаш боахка, тускарашка а дехкаш льтта, кирпишкаш дІатІакхуьхьаш, пенаш хьалдотташ боахка кагий нах.

— Бакъда, цу хана дагадохилга а ший балхашта мехаизаци елга, — аьлар музес сона хьалха яьнна лийначча Социалистически Къахьегама Турпала, цІи хезача ткачихас, деррига вахар комбинатаца дувзаделна йолча Джураева Буульмас. — Деррига балхаш кулгашца де делар. Хеталора Іалам ше а наха духьала да, аьлс. Аьккий садаккха йиш йоацаш йІаІіха яр, тІаккха, саьрташ санна, доташ делхар, хьатІаьттар шелал. Амма, тІулакхаш иштта шийдеина доллашехьа, хьаийора тІишло. Бокъонца тхоь тІабаха а балалехьа, болабелар кердача цехе текстильни оборудованш оттас. Чоалхаеча текстильни боахка ма эша машинаш, механизмаш, кхыйола техница хьаухар мехка еррига промышленни центрашкара.

Массанна а дагадоаллаш ихьа доиг дар цу хана цех хьалъе йиш я, из машинашца Іалашъолургья, малав чоалхаеча техникана эксплуатации ергьяр, моттигерча бахача наьха цу хьакхъьхьара навыкаш ца хилча? Решени йир моттиге дахача къамий викалий чотах кадраш кийчъе. Цу тІулакха шер-шера вохийтар Узбекистана комсомола Центральни Комитето Москве, Ленинграде, Иваново Вознесенске пхи-пха біаь саг текстильни предприятешка Іомавала. Цига, опытни мастераша кулгал а деш, Іомайора текстильни специальносташ, Іовлар производстве процесеш. Цу узбеки мехкарехи кагийча пахахи хилар Ташкентерча текстильни комбината, цу хана Узбекистане хьалъяь хиннаЙа текстильни промышленноста кхыча предприятей болхлой коллективаи тІум. Производство йІаЙача, сиха мастераш хулар царех, тІаккха шоай опыт дІателар кердабаранта.

Текстильни промышленноста кадраш кийчъеш йолча дешара заведеней шерра сеть хьаьий тахан республике Парта я лаьрхІа йола вуз, техникумаш, профессионально-технически училищаш.

Дукха хувцамаш хиннаЙ комбинате ах біаь шера ХІаЙа шер-шера арахеч цо 200 миллион погонни метр текстиль. Цунах льча изделеех пайда — йІара мехка кхоалагІа моттиг ловц хІаЙа Узбекистано.

Эльпарид ХОДЖАЕВ,
АНИ корреспондент.

КЕРДАЧА ШЕРА — КЕРДА АБАТ

Подолассе [illegible] багІаЙча ІІІамигача доттагІашта нерда-ча шера дика совГІат лаьд Нохч-ГІалгІаЙ [illegible] ийзаш. Эрзиг четтала нерда теха арадаьхьал [illegible] ваІ парчи бесарий хозача суртеш-ца кийчдиь керда абат. Цун автор ва педагогически [illegible] ваІ кандидат, Нохч-ГІалгІаЙ университета доцент Григорий Абрамович Бермус.

Республика еррига школашка дІаЙахчийтад из учебник. ХІаЙа нерда абат дешаш да бераш.

С. АРСАМАКОВ.

Наьха баркал долаш

Пестеровски станицера «Аьрше» лха кафе дики йоаЙаш я тха райоце.

Дукха ха йоацаш цига хІама дуйц со багІаш чуьаьлар массехи саг. Царех цхьаьне вела а ловзаш аьлар:

— Ас аьлаьрий шуна, нагахьа санна хуле хиллаш «Аьрше» мары хургІаш шоаЙа. Со бакъхиннаЙ.

Дукха ха ец уьх кафе къаьмаи лаарш кийчде доладаь, хІаьта а, Іалаьмате чам болаш кийчду уж ухалаг вайнаьхьа дуйлахьалгІамаш, сибирски пильмешеш, гуржий чанахи хиллаш.

Общественни ешачан пред приятешта юкъе лаьрхача социалистически лхье районе хьалхарх мотти йаьккхий кафе коллективо Дахача шера 20 ноябрера деиз укх шера пІанарІа болх беш ба кафе болхлой.

Барт тайна, цхьаьнгІа йола, дукхача къамех болча наьха ихьегаш коллектив я «Аьрше» яр. Производства кулгалхо я ГІалгІа Яндиева Тамара. Кхачаи болхлочун диплом ла цун, цо яьккхий профтехучилища кутюрнарни отделени, хІаьта хІаЙа дешаш я кооперативни техникума. Ала бурсе. Ший болх безаш, из тоьбара, наьха хьашташ дизза кхоачашъара беррига ший ший, хьинар тІадахийта къахьег цо.

Иштта хьинаре къахьега Іомабу Тамарас шийцара кхы боьа болхлой я.

Балха хьалхле лелаечарна юкъе ба: ловар — эрсе Бусаревская Таисия, кондитер — ГІалгІа Еплоева ВахІидат, болхлой — эрсе Леонидова Нина, нохчо — Ичиева Бублисат, буфетчик — нохчо Борчашвили, Муса, кхыбараш.

Массанна а цІена я кафе, хозен цІенеи — телаю кхачаи продукташ, чам болаш кийчбу кхача, цудухьа хІама даа чу мел ваьннар дег тІара барнаьл аьлс дІаЙоаЙа кафера. ХІаьта наьха баркалал делагІеи дика гІеи фу хургІа?!

С. КОРАБЛИНОВ.

РОССИЙСКИ ФЕДЕРАЦЕ ШОЛЛАГІА МОТТИГ ЯЬККХАЙ

1981 шера кахьегама семестрагІа студенчески гІишлошъяра отрядашта юкъе лелаьлча социалистически яьхьа итогаш яьй. Цу итогегІа Нохч-ГІалгІаЙчен областной студенчески гІишлошъяра отряда Российски Федераце шоллагІа моттиг яьккхай.

ВаІ республикал арахьа боахама-культурни гІирсаш хьалдеча доккха ловзаьстал ларах РСФСР Министрий Совета Сийлен грамота елар Нохч-ГІалгІаЙчен студенташта. Иштта парна баркал кхоЙ кадир ВЛКСМ Алтайски крайкомо, Тюменский, Пермский обкомашь, Сочински горкомо, ССОВ десант йолча хана хьинаре къахьегарах.

А. БУРОКАЛИН.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 ЯНВАРЬ

9.40 — «Хьа».
9.45 — «Йолчаьнна ца йолча УССР [illegible] концерт».
10.15 — «Кинолаьмарш клуб».
10.35 — «Семнадцать мгновений весны». Телевизионни дуьхьаьлийна [illegible] фильм. КхоалгІа сери.
11.30 — Ялан оьл Л. Кийий.
12.30 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
15.30 — Социалистически яьхьий [illegible] фильмий премьера.
16.05 — «Шахматан шаьрчаш. Ший [illegible]».
17.10 — М. П. [illegible].
18.00 — Стоьла тІа лаьцна [illegible] Европейски дика [illegible] СССР [illegible] — Лаьмо [illegible] команда.
19.30 — Юридически [illegible] Л. Ф. [illegible].
19.35 — Молодежий [illegible] [illegible].
19.45 — «Тоьхо дуйна [illegible]».
20.00 — «Саг машина».
20.30 — «Советски эллей [illegible]».
20.55 — «[illegible]». Телевизионни дуьхьаьлийна [illegible] художественни фильм. ИйзагІа сери.
22.00 — «Хьа».
22.15 — «ДоттагІий йовзІамаш».
23.20 — «Тахан дуйна тІа».
23.35 — Теннисах йола Европа [illegible] СССР [illegible] команда — [illegible] команда.

II ПРОГРАММА

9.00 — Іуйранера гимнастика.
9.20 — Телевизионни документальни фильмий программа.
10.05 — «Апреле біарглаЙна тІаьмаш». Телевизионни художественни фильм. Хьалхара сери.
11.05 — Эллинистически [illegible].
11.35 — Природоведение. 6 класс.
11.55 — «Даьн деллаьрийна [illegible] фильм.
12.10 — Испански [illegible].
13.10 — 13.40 — Музыка. 6 класс.
13.10 — [illegible].
14.10 — «Педагогически наставничество».
14.40 — Эьрзан — хьехархочо. И. А. Исараев. «Машиниийн». 7 класс.
15.05 — «ДІаьхьоьхьадаьр». Субтитрашца йола художественни фильм.
16.35 — «Сибаре!ІІ кефрат». Іалмаи-популярни фильм.
16.50 — «Кердадараш».
17.55 — КПСС XXVI съедда социаьш — вахарІ Кердача толамашца (нохчий меттаца).
18.10 — «Шоьлг, ахьмаьнг [illegible]».
18.40 — «[illegible] — [illegible]».
19.00 — Киножурнал.
19.10 — «Телевизийнарчо [illegible]».
19.20 — Бригадин къахьегама школа. «Бригадаьш дІаьшаІітахара ашаьш йола хоранаш».
20.00 — «Цхьа барт болча дешдеш». «Совкомфлот».
20.10 — «Бийса даьхьала тайна шум, бераш».
20.45 — «Кхеташ а йолаш біарахьаьлаьрг». Іалмаи-популярни фильмий премьера.
21.35 — Спортивни программа. В. А. Гранатькина сийна йола футболах довзара дуйнен " хьалхьашта юкъера кагирхой турнир. СССР ВІашагІтеха команда-І — ФРГ ВІашагІтеха команда. Шоллагіа тайм.
21.35 — Гермоьлмина спортах йола дуйнен Кубок. Швейцарера перемога.
22.00 — «Хьа».
22.05 — «Апреле біарглаЙна тІаьмаш» ешача телевизионни художественни фильма премьера. Шоллагіа сери.

15 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хьа».
8.45 — «Кьона москвич» цІи йолча дерий хореографически коллективна концерт.
10.15 — «Мичаьл шо турмачашІ».
10.41 — «ТІаоьаьр». Телевизионни документальни фильм.
11.15 — «Семнадцать мгновений весны». Телевизионни дуьхьаьлийна [illegible] фильм. 4-гІа сери.
12.30 — г. Термопилера «Медобрын» [illegible].
12.45 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
15.30 — «Семен Дежнев». Телевизионни документальни фильм.
16.10 — «Лаьмо довзий хьоаьлаьр».
17.30 — «Москвин москвичашца».
18.00 — Фильм йолча хьоаьлаьрІа «Принцесса на горошине» яьа Г. Х. Андерсен фильмагІа даьхьа фильм.
19.45 — «[illegible]».
20.00 — Проблемаш — [illegible] — социалистическ.
22.00 — «Хьа».
22.35 — Балетах лаьцна. «Балет».
23.55 — «Тахан дуйна тІа».
00.10 — «Сайрамара ашаьрах».

II ПРОГРАММА

9.00 — Іуйранера гимнастика.
9.20 — Телевизионни документальни фильмий программа.
10.05 — «Апреле біарглаЙна тІаьмаш». Телевизионни художественни фильм. Шоллагіа сери.
11.05 — 16.20 — Эстетически хьехам балар. Драматургица В. Розова ВІашагІкхетар.
11.35 — Географи. 5 класс.
12.05 — Английски мотт.
12.40 — 17.10 — Музыка. 7 класс. С. Прокофьев. «Золушка» яьа балет.
13.10 — Іалмаи - популярни фильмий программа.
14.10 — «Доьхна [illegible] ешаьнна. Къонах техникашца [illegible] концерт».

ЭКРАН — ХЬАЬХАРХОЧУН

14.55 — А. С. Пушкин «Евгений Онегин». (Автор: [illegible]). 8 класс.
15.25 — Историн. 6 класс.
15.55 — Ботаника. 5 класс.
16.30 — «Къаьстаьчаьрг».
17.05 — «Хьа горгоьтаьрг».
17.40 — Кимиьрг.
17.50 — [illegible] «Дерзкие [illegible] [illegible]».
18.25 — Технологиен [illegible].
18.45 — «Нохчо - Нохчийн [illegible]».
19.05 — Дизайнерийн [illegible].
19.20 — «Шоьлг». Х. Хьалмаьтов [illegible] йола [illegible] [illegible].
20.00 — Хьаьхьа йола 1972 [illegible] [illegible]. «Спартак» — «Динамо» (Москва). [illegible] — «[illegible] [illegible] хьаьхьа [illegible].
22.00 — «Хьа».
22.35 — Дикаьнна [illegible] фильм «[illegible]». Телевизионни художественни фильм (Франция).

ДЕША БАХА ЛОВЧАР ТЕРКАМГА!

Нохч - ГІалгІаЙ паччахьалхан педагогически институто дІакхайкаьду 1982 — 1983 дешара шера заочно отделене деша студенташ хьалаьш вилар.

Хьх специальносте:

1. Къаьман школе эрсий мотти литературен.
2. Юхьхьанларча дешара педагогически методикен;
3. Физически кхетам балар.
4. Общетехнически дисциплинаьш къахьегамен.

Заочно дешара еррига факультеташца дешара ха — 5 ш.

Заявленеш хьайийю 20 апреле деиз 31 мая кхачалца.

Херуьа специальность белгал а ший институте дІаЙоаЙа йиша луьш йола заявленеш ялъе: сан цаІ йолча формагІа ректора цІерагІа, юкъера образованин тІара хьакъехьара документ (подлинник), институте деша оттаьр йола, адмиьистраце а учреждение е дешара заведене общественни организацешца а цІаІ кулгаш йІаьдаь йола характеристика, къахьегама ешаьнна тІара лаьхьа выписка медицински справка (форма № 286). 4 фотокарточка (серта тІа хІама йоацаш, 3х4 см размер йолаш даьхьа) цунна а долаш.

Деша дІаотташ луьш йолча экзаменаш тІа битача нахьа оттальча порядкагІа 15 календарни дийнахьа ихьы тІа отпуск ду (вуле хьаьоагІаьш юхьаьдоаьнна йоаьнІйола ха ца лоарХІаш) алаьн а долаш цо болх беча моттигера.

Институте хьакхаьлча деша отташ волчо паспорт, военни билет (заьнее йолаш военнообязанни волчо), е призывной ха йолча сагО приписной тешат ше хьахьоьха деза.

Деша дІаотташ луьш йола экзаменаш хуьтья 1 июне деиз 20 июле кхачалца.

Институте деша йоагІаьш дІаЙала ела е экзаменаш.

«Къаьман школе эрсий мотти литературен» яхача специальностах — эрсий мотти литературен (луьшаьш йаьдеш сочинене). СССР историе (дувцаш), къхьчи мехкан мотт (дувцаш);

«Юхьхьанларча дешара педагогикен методикен» яхача специальностах — эрсий мотти литературен (дувцаьш йаьдеш) СССР истори (дувцаш), математика (дувцаш);

«Общетехнически дисциплинаьш къахьегамен» яхача специальностах, — эрсий мотти литературен (йаьдеш), математика йаьдеш дувцаьш), физика (дувцаьш);

«Физически кхетам балар» яхача специальностах, — эрсий мотти литературен (йаьдеш), химк (дувцаьш) биологи дувцаьш)

«Физически кхетам балар» яхача факультете тІа оттаьр специальностах йола экзамен дІалу (йІаьг атлетика, гимнастика, нек дар).

Школа чакхйоаккхача хана дошо (дото) медаль йолаш е юкъера специальни дешара заведеня, е юкъера профтехучилища тІех дина дешара диплом долаш чакхъьхьараша йоагІ-йоагІача специальностагІа оттаьр йола деша дІаоттаьр ихьа экзамен дІалу.

Экзамен дІалуча хана'оценка «пхиъ» йоккхе хьа дІаьхо экзаменаш йІа па ешаьш мукъабоаг, хІаьта нагахьа санна оценкаш «йиъ» я «кхоъ» йоккхе йоагІ-йоагІача еррига дисциплинех экзаменаш дІаЙала ела. Медалисташа специальностага хьежжа дІаЙала оттаьлй е экзаменаш:

1. «Къаьман школе эрсий мотти литературен» — эрсий мотти литературен (йаьдеш — сочинени);
2. «Общетехнически дисциплинаьш къахьегамен» — математика (дувцаьш);
3. «Физически кхетам балар» — специальностах (йІаьг атлетика, гимнастика, нек дар);
4. «Юхьхьанларча дешара педагогикен методикен» — эрсий мотти литературен (йаьдеш).

Деша дІаоттача хана экзаменаш дІалуьш дика оценкаш йаьхьа болх нах конкурс йоацаьш дІаЙоаЙа, нагахьа санна цхьаьн шера лаьрхІа йола педагогически классаш е педагогически училищеш чакхъьхьа уж бале хьалъа образоване органин направленегІа вузе деша болхаьш а бале.

Деша дІаоттара совпечагІа бокъо хуьл дика экзаменаш дІаеина болча школаЙ хьехархой а хьалъа образоване кхыча болхлой а, нагахьа санна йІаьг бетал вІешигІа йоацаьш балха стаж цар яле.

Вузе деша болхаьрашта оттаьйча порядкагІа льготаьш тел.

Института адрес: 364014, ГСП-14, г. Грозный-14. Орджоникидзе цІерагІа проспект, 63, педагогически институт, приемни комиссе.

РАДИО

11 ЯНВАРЬ

6.30 — КПСС XXVI съедда [illegible] вахарІ! «Хьайийаьш [illegible] ялъе бьаннаьр». Нагахьаьскі районера передача (гІалгІаЙ меттаьш).
6.45 — Материалаьш [illegible].
6.50 — ПередачаЙ программа (эрсий меттаьш).
6.57 — ПередачаЙ программа (гІалгІаЙ меттаьш).
7.05 — «Грозненский районий» «Комсомольское знамя» [illegible].
7.25 — «Сердало» [illegible].
8.10 — «Цхьа барт болча дешдеш». Радиоочерк (нохчий меттаьш).
8.40 — Лирически ашаьрах (гІалгІаЙ меттаьш).
12.15 — «Ленинан доттагІаьнах дарт тха иштт». Композиция (нохчий меттаьш).
12.30 — Б. Кравченко «[illegible] фильташ». Музыкальни суртаьш (эрсий меттаьш).
12.45 — «Производство [illegible] пайда мишта ала» (нохчий меттаьш).
13.15 — Передачаьн - программа. Хьаттамах болх хоам (эрсий меттаьш).
13.18 — «Хьова, хьалъесан мола [illegible]». Ший концерт (эрсий меттаьш).
13.21 — «Коммунистан — техника ревнит — ева». Корреспонденции меттаьш).
13.30 — «Деина темашта» (эрсий меттаьш).
13.40 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий гІалгІаЙ меттаьш).
13.50 — Хоамаш.
13.58 — «Дегі хьехарца» (гІалгІаЙ меттаьш).

УКВ

19.00 — «Сюрприз» яьаьа [illegible] концерт.
19.30 — [illegible] [illegible] [illegible] концерт.
21.30 — «Дуйна [illegible]». А. Вадимова [illegible] [illegible] [illegible].
21.32 — Доттагіаьн концерт.

13 ЯНВАРЬ

6.30 — «Жизнь [illegible]» (эрсий меттаьш).
6.35 — [illegible] (эрсий меттаьш).
6.37 — Передачаьн программа (эрсий меттаьш).
7.15 — «Грозненский районий».
7.23 — «Лекция нехьа» газета обзор.
8.20 — Концерт (нохчий меттаьш).
8.30 — Социалистически яьхьа дневник (эрсий меттаьш).
12.15 — «Хьалха контроль болх бен ца» (нохчий меттаьш).
12.25 — «Комсомол [illegible] школа» (эрсий меттаьш).
12.45 — «Доттагіаьн [illegible] (эрсий меттаьш).
18.15 — Передачаьн программа. Хьаттамах болх хоам (эрсий меттаьш).
18.40 — «Патриотан хьа радиоочерк» (нохчий меттаьш).
18.51 — Хьалха музыка (гІалгІаЙ меттаьш).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІаЙ меттаьш).
19.20 — Хоамаш.
19.40 — «Хьалхаьнаьнна вахарІ хьа радиоочерк» (гІалгІаЙ меттаьш).

ЧХ

19.00 — «Сюрприз» [illegible].
19.35 — Хьаьрзаьнг [illegible] хьаьрзаьнг.
20.32 — Концертера С. Цуканова [illegible].
21.07 — «[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] С. Дадаева [illegible] [illegible] [illegible].
21.46 — «[illegible]».
21.56 — «[illegible]».
22.00 — [illegible] [illegible].

Хаотаьн

[illegible]

МЕЛСТАМИН.

Культуреи вахари

БЕРАШТА САКЪЕРДАМЕ А БЕЗАМЕ А ХУРГЙОЛАШ

Берий муьлъа ер [illegible] ме а пайдаме а дилитаре дуйна хІамаш ду. Кишиневе Хьалъя депутатий Совета Кишиневерг городской исполнительнийе комитете председателе [illegible] Клавдия Журавлевас цу [illegible] ваьр.

— Ас миллионе нах бахача Молдавеа столице дах 100 [illegible] бер. Берий даьра [illegible] — [illegible] городий [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible]